

het, de aztán az emberekért való szorongás szívét emberivé nyomkodja vissza és visszamegy szépen a liliputi Ember-honba. Meg kell tanulnunk benne egybefogni a költőt és az előadóművészt és ha ízlik, ha nem, megértenünk azt a fénynyelvet, amelyen a földnek szól, mert azért ír, költ, hág fel a dobogóra és szaval, hogy hintse a szeretet magvait és szépítse az életet.

Az a fajta költő Mécs László, az Isten szavának trombitája, akire ma a válságba jutott lélek olyannyira áhítozik.

Dénes Tibor.

Vitéz József Ferenc főherceg: Ezüst vizek felett. Versek. (Királyi Magyar Egyetemi Nyomda kiadása.)

Művészi kiállítású kis kötetben, Horváth Jenő finom könyvdíszzeivel ékesítve jelentek meg vitéz József Ferenc dr. főherceg új versei. Tizenhét költemény, melyek nagyrészt a Fekete-tenger partján írta. Kettős költői arc bontakozik ki a sorok mögül e versekből: az egyik a magyar népdal és Petőfi felé fordul őszinte, egyenes tekintettel. Erről beszélnek: *Akácvirág Dunapartján, Nézni mindig, Vitorlát bont az éjszaka, Drága jó asszonyom, Vizek tükrére*, stb. című versei. A természet képeinek és a tollra toluó érzéseknek finom összekapcsolására ime egy példa:

*Szemhatárig széles vizet látok,
Rajta futó: széltől trott sávok —
Ir a szél; keletről vitt meséket.
Engem újra szívem vágya éget.*

*Szívem vágya rólad énekelbe
Sírályszárnyon száll a közeledbe.
Sötét szirten fehér hullám csókja
Őszült fejét szivárvánnyá szórja!*

A másik szellemi arc a modern ember lelkeségének jobban megfelelő kötetlenebb önkifejeződési forma felé fordul és a szabadvers nagy távlatait kémleli. Attól, hogy messze kalandoz-

zék ebben az irányban, megóvja ízlése és mértéktartása.

A közreadott tizenhét verset egyetlen alapézés fűzi megható egységbe: a távollevő hitves utáni erős vágyódás. A gondolati merengéseket, a természet képeiben való elmerülést állandóan átszövi a felesége iránti szerelem aranyszála. Férfias, etikus lírát reprezentál az *Ezüst vizek felett*.

(T—th J—e.)

Tíz verseskönyv.

Kelen László: Boesásd a szélnek. Budapest, 1931. — **Bodnár István: Jaj! atyám, a jövő.** Sárospatak, 1932. — **Varga Sándor Frigyes: Ismeretlen sziget.** Budapest, 1933. — **Finta Sándor: Forrásvíz.** Szombathely (Nemzedékek kiadása), 1932. — **Sipos Károly: Boldog Isten.** Budapest, 1932. — **Vida József: Tavaszí vetések.** 1932. — **Remethy Fülepp Dezső: Doberdói dárídón.** Budapest. — **székelykereszturi Molnár Sándor: Székely szív. Lélekvirágok.** Budapest (a Szilágyi Erzsébet Négyzet kiadása). — **Imrefi László: Égő virágok.** Gyöngyös, 1932.

Tíz gyónást kell hallanunk. Tíz gyermekien egyszerű és megrendülten őszinte vallomást, amelyben tíz ember, számot adva érzéseiről és gondolatairól, leleplezi magát. Tíz különböző, de egyforma érvényű megfejtését kell kapnunk az élettitoknak. Tíz különböző, de egyforma hitelű hangon kell felcsendülnie ugyanannak az örök melódiának. Tíz különböző, de egyformán rokon hívásnak kell szólítania, hogy mindegyikben nevünkre ismerjünk s — elveszítve különvalóságunkat — azt felelhessük: követünk. Tíz külön világnak kell előttünk újjáteremtődnie.

Ezt várjuk a tíz verseskötettől. Nem is várhatunk mást, mert aki a «vers» szót írja műve fölé, ezt igéri.

Lássuk tehát, hogy e kötetek megnyit valósítanak meg ígérétkükből.

Kelen László egy nyári szerelem emlékképeit ötvözi kis nyolcsoros verssekké. A gondosan megmunkált versmedaillonok egyhangú képecskéin férfiasan tompított érzés csillog. Halk odaadással fordul az eltávozott kedves után s a nyomait őrző természetet szomorú pantheizmussal lelkesíti át. Érzésében van valami Petrarcaéra emlékeztető kultikus végtelenség és öncélúság, amely néhol túlzásra is ragadtatja. Ilyeneket ír: «vérembe vagy tetoválva — és sodrában csónakázol álmatag». Vagy: «engem csak egyetlen köldökzsinór köt s az is tehozzád». Egyébként szerény, igényes és mértéktartó. Rímtelen szaván érezni, hogy mondanivalójához sajátos eszközöket keres. Ez a törekvés teszi különben súlytalan kötetét rokonszenvéssé.

Bodnár István egyik költeményében így vall: «borzasztó őszinte vagyok». S ez alapon a költészetet így intézi el:

«Ugyan, mit bánom én!
 hogy mit csinált Baudelaire, Verlaine
 Goethe és
 Schiller, Walt Withman, Ibsen,
 Petőfi, Ady,

az Isten bánja Lenin munkáját!
 Mindegyik csinált maga körül
 egy kis kalamajkát». (!)

S a szerelmet így: «Annyira nem izgat a szerelem!» Am két oldallal hátrább már arról kesereg, hogy eldobta a szerelmese «fénytelen lelkű zsúrfiúért». Zilált hánykolódás, szószátyár nagyotmondás, tajtékzó szitkozódás, fenegyerekes józsefatiláskodás diktálja költeményeit. Paraszti demokratizmusának otromba szólamai letaglózzák a szülei iránti szeretetnek és a valódi humanitásnak lappangó finomabb hangjait. Egy mentsege van: húszéves. S nem tartozik azok közé a húszévesek közé, akiket komolyan lehet venni.

Varga Sándor Frigyes gondolati tartalmú szabadversei nagyrészt nem ver-

sek. Hiányzik belőlük az élmény, amely a rövidebb-hosszabb sorokat belső markolással egységbe fogná. Van néhány sikerült rajza, palettáján akadnak élethitelű frissebb színek is, szavait azonban inkább egy felvett s már majdnem egyéniséggé hasonított attitűd hajtja terhes, tompán kongó öszszetett mondatokká. Ez a költészet még nem tágas arénája az egyéniségnek, még szűk börtöne csak, amely ózontalan, lomha, félhomályos atmoszférájával megfekszi az olvasó lelkét.

Mégis, ez a három verseskötet egy fejjel kiemelkedik a többiek közül. Betört fejjel ugyan, mely a képességek közeli határának falába ütközött, de éppen az válik javukra, ami vesztüket okozta: a nekirugaszkodás. Valamit mindegyikük határozottan akart. *Kelen László* a szerelmes emlékezést akarta új világgéppé kristályosítani, *Bodnár István* a paraszti nyomorhoz és visszhangtalan ifjúságához keresett akkordokat, *Varga Sándor* az örök kérdéseket akarta közelebb hozni. Kísérletük majdnem teljes kudarccal járt, de erőfeszítésük a részvét visszhangját kelti bennünk.

A többi hét kötetből éppen ez a tragikum hiányzik.

Finta Sándor sokszor egészen szabályos jó verseket ír. Tökéletes rímek és asszonáncok ömlenek tolla alól, de a verbális készségek elszabadult retorikája legtöbbször maga alá temeti a verset. Majdnem minden költeménye mélyén, mint egy megkövült virág a ráakódott földrétegek alatt, rejtőzik egy jó fordulat, egy hatásos kép, egy élénk színfolt, amelyekből kevés szóval és kisebb technikával valódi vers lehetett volna. Ez az önmaga ellen való harc, ez a nehéz bányászkuzdelem tenné vonzóvá *Finta Sándor* költészetét.

Sipos Károly és *Vida József* a múlt századi szobaköltészet érzelmes általánosságában mozognak. *Sipos* a ro-

konszenvesebb. Meleg szívvel ír halott szüleiről, papi hivatásáról, a magyar pusztáról s a külföldi városokról, melyekben mindig honvágyat érez. Vida egészen úgy éli 18 éves «költő»-életét, ahogyan a régi jó világban divat volt. Szabályszerűen titáinkodik :

«Álmódott az Isten dalost a dalhoz,
 — — — — —
 aki szétrombol, hogy jobbat építsen
 és aki félisten».

Ez ő. Nem akarok indokolatlanul kíméletlen lenni, de meg kell jegyez-
 nem, hogy a ma fiatalemberének, aki
 gyermekéveit a háború és a forradal-
 mak alatt élte és aki most ér az élet
 küszöbe elé, nem szabadna ilyen frázis-
 sokat leírnia. Az ilyen ifjú olyan mesze-
 sze van tőlünk, hogy nem is érdekel.

Fülep Dezső gördülékeny, dalszerű
 versekben birkózik a háborús élmé-
 nyekkel. Ezek uniformizáló ereje azon-
 ban oly nagy, hogy a párviadalban
 alul kell maradnia.

Molnár Sándor izzó hazaszeretete,
 színes kedélyelete, magyar férfiassága
 még verseinek bőven burjánzó folyon-
 dárjai alól is kiviláglik.

Imrefi László versei elé a következő
 előszót írta : «Ezen gyakorlóorvosi vo-
 natkozásaimmal kissé disszonáns lé-
 lépésre, jórészt egészen fiataalkori ver-
 seimnek kötetben való kiadására, fő-
 ként azért határozottam el magamat,
 hogy a belőle folyó esetleges morális,
 vagy anyagi erőgyarapodásom (?)
 hozzásegítsen az egyidejűleg német
 nyelven megjelent és a daganatos be-
 tegségekről szóló munkámban ismer-
 tetett kísérletek elvégzéséhez» etc. E
 bevezetést követő költemények teljes
 jelentéktelensége felment engem az
 alól, hogy a költészet szentségét e ha-
 szonelvű műteti beavatkozás ellen vé-
 delembe vegyem. Viszont Imrefi dok-
 tor úr jobban tenné, ha tiszteletre-
 méltó kutatásai előmozdítására hasz-
 nosabb mellékfoglalkozást keresne ma-
 gának, mert rossz lírai költeményekkel

daganatos betegségeket nem gyógyí-
 tani, hanem legfeljebb szerezni lehet.

Szöke Sándor.

**Komáromi János : Harangoz a
 mult. (Regény. Genius-kiadás.)**

Kicsiny dolgok sokszor nőnek sze-
 münkben nagyobbakká és eresztenek
 gyökeret mélyebbre, a lélek melegebb
 tájai felé, ha az író a maga szuggesz-
 tív lényének belső forráságával hevíti
 át és kezei között magasra emeli őket.
 Ez történt a kis Mudrony Sanyi gyer-
 mekhistóriájával is. A zempléni fa-
 lucska élete az író szívében előttünk
 éled, melegszik át s az a nagy, sze-
 rető és aggódó részvét, amellyel a
 kis «paticsfalú» házban, ébredező ön-
 tudattal, nyiladozó értelemmel élő
 kisfiú történetét kíséri, belesodorja az
 olvasót is ebbe a hős iránt való meleg
 rokonézésbe.

A hatodik éves kis Mudrony Sanyi,
 a zehernyei fuvaros kislia, boldog-
 talan családi élet viszontagságai között
 ismergeti az idegen életet. Sokat szen-
 vedő fiatal édesanyja és kis öccse
 szeretete melegíti, az apjától fél és ki-
 csit csodálja is, mint minden nagy és
 erős embert. A családfő messze fu-
 varokban jár s a kisfiú a hideg téli
 napokban vásott ködmönkéjében
 gyakran nagyokhoz illő komolyság-
 gal jár el édesanyja kisebb-nagyobb
 megbízásaiban. Kis lelke egész jó-
 szándékával igyekszik a felnőttekhez
 hasonlítani, de gyermeki képzelete
 tele van a titokzatosságra való haj-
 landósággal és nyaranta sokszor néz
 vágyakozva a hegyeken csillogó pász-
 tortüzek felé, amelyek mellett ilyen-
 kor — az apja mondta — rablók
 tanyáznak. Rajong, valami zsenge
 fellobbanással, a szép tanítókisasz-
 szonyért, aki őt játékból a betű cso-
 dáival megismerteti, de vágyainak
 netovábbja mégis egy kis bocskor
 és kondástülök, meg az ostor, hogy
 teljes fölszereléssel legeltethesse két
 kis malacukat a hegyoldalban, ahová